

NOVUM

MUZEUM JINDŘICHOHRADSKA listopad 2006

**Město Jindřichův Hradec, Muzeum Jindřichohradecka
a 1. mateřská škola Vás srdečně zvou 14. 11. 2006 na oslavu**

130. VÝROČÍ OTEVŘENÍ PRVNÍ DĚTSKÉ OPATROVNY V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Zahrádka andělíčků je snad nejpoetičtější název, který se užíval v 19. století pro dětskou zahrádku, opatrovnu čili mateřskou školkou. Tady se již od 19. století pečovalo o děti ve věku 3 - 6 let, jejichž matky se o ně nemohly celý den starat. V českých zemích byla zřízena první opatrovna v roce 1832. Pro děti od kojeneckého věku do 3 let byly později zakládány jesle.

V Jindřichově Hradci založil právě před 130 lety v roce 1876 první dětskou opatrovnu spolek sv. Ludmily. Zájem o opatrovnu byl značný, hned první den ji navštívilo téměř 40 dětí. V roce 1877 obdržel spolek na opatrovnu dar od samotného císaře ve

výši 200 zlatých. Její činnost podporovaly i další soukromé osoby a město, které ji vzápětí od spolku převzalo. Stanovy dětské zahrádky čili školy mateřské v městě Jindřichově Hradci byly schváleny v dubnu 1878. Jednalo se o veřejný samostatný český ústav, kde „*zřetel se bere k pohlaví a vyznání náboženskému, stavu a zaměstnání rodičů*“. O děti se zpočátku v mateřské škole staraly tzv. pěstounky a opatrovnice, později učitelky. První pěstounka Marie Hilgartnerová zde působila celých 43 let,

a to hned od založení školky. Za své zásluhy byla jmenována v listopadu 1929 jako první a nadlouho jediná žena čestnou občankou Jindřichova Hradce. Byla vzorem dalším zdejšímpěstounkám a o pevný základ, který ve městě předškolní péči založila, se opírá také její současná vysoká úroveň.

Děti si v mateřské školce hrály, věnovaly se ručním pracem, pěstounky pečovaly o jejich zdraví a všestranný duševní a tělesný rozvoj. V rámci pracovní činnosti například za 1. světové války děti připravovaly obvazy pro vojáky nebo vyráběly předměty, jejichž prodejem získávala mateřská škola finanční prostředky na prospěšné účely. Pro veřejnost byla pořádána divadelní představení, výstavy ručních prací. Pěstounky

a učitelky pro děti organizovaly oslavy dne dětí, výlety a podobně. Každým rokem o Vánocích byly děti obdarovány, nejčastěji vánočkou, ořechy a jablky. Chudší děti dostávaly také ošacení a obutí. V roce 1926 při oslavách 50. výročí založení mateřské školy se uvádělo, že do té doby navštěvovalo jindřichohradeckou mateřskou školkou 10.050 dětí. Z nich 2684 dětí dostalo obuv a 1752 dětí celkem 3520 kusů pleteného zboží. V současné době jsou v Jindřichově Hradci čtyři mateřské školy s celkem osmi pracovišti, které pečují o děti předškolního věku.

Unikátní soubor hraček, část původní knihovny, fotografie a další dokumenty připomínající počátky činnosti mateřské školky v Jindřichově Hradci daroval v roce 2004 Muzeu Jindřichohradecka 1. mateřská škola v Jindřichově Hradci v Růžové ulici, která uchovává také pamětní knihy zdejší mateřské školy psané od roku 1878.

Oslavy 130. výročí otevření dětské opatrovny finančně podpořila jindřichohradecká pobočka České spořitelny a navázala tak na tradici městské spořitelny, která dle dobového tisku „*odr. 1879 velkomyšlnými dary každého roku opatrovnu obmýšlí*“.

Štěpánka Běhalová

Stavební činnost v jezuitském semináři

Po dohodě mezi Městem Jindřichův Hradec a naším muzeem probíhají v letošním roce opět v budově bývalého jezuitského semináře větší stavební práce. Ke spokojenosti muzea je provádí jindřichohradecká Stavební firma Beneš s. r. o.

Práce se týkají prakticky všech podlaží. V podzemním podlaží probíhá sanace bývalého úkrytu civilní obrany, ve kterém se v důsledku některých velmi neuvážených zásahů z první poloviny 90. let minulého století prudce zvýšila vlhkost. Následně masivní biotické napadení znehodnotilo veškeré vnitřní vybavení a stavební konstrukce. Bylo proto nutno sklep vyklidit, veškeré vybavení vyvézt na skládku, vybourat veškeré truhlářské konstrukce, přčky a podlahy a otluout omítky. V dalších letech se bude muset zajistit řádné odvětrávání sklepa a následně pak provést nové podlahy, omítky apod.

Vpřízemí byla provedena obnova kamenné dlažby v atriu, která byla už dlouhou dobu ve značně tristním stavu a představovala muzeum jeho návštěvníkům v dost nelichotivé podobě. Dlažba byla přeložena a uložena na šterkové a pískové podlož. Nejhorší části dlažby byly nahrazeny dlažbou vybouranou v sousední jezuitské koleji.

Významné práce probíhají rovněž v patře semináře. V chodbě se ve všech čtyřech křídlech objektu opravují omítky a provádějí nátěry. Stav omítek v chodbě byl sice už delší dobu značně neuspokojivý, ale poslední rozhodující impuls k jejich opravě vzešel z letošní extrémní zimy, kdy voda z tajících vysokých vstev sněhu na střeše opakovaně zatekla až do klenb nad chodbou. Po odchodu zimy jsme pak měli původně bílé omítky v části chodby skvrnitětmavo hnědé.

Mimo tyto práce byla dokončena obnova venkovní omítky v místě bývalé nákladové rampy vedle jihozápadního nároží semináře.

Město se i v letošním roce zodpovědně staralo o jezuitský seminář, který je v jeho vlastnictví, a přispělo tak dále k fungování našeho muzea v prostředí, které představuje důstojné podmínky nejen pro pracovníky, ale i pro návštěvníky muzea, kterých bude letos opět několik desítek tisíc. Představitelům města za to patří upřímné poděkování.

**Jaroslav Pikal
ředitel muzea**

Archeologické toulky Jindřichohradeckem

Díl XI: Několik zajímavostí ze Slavonicka

Jak během několik uplynulých let zaznělo z řady českých médií, Muzeum Jindřichohradecka se mimo oblasti J. Hradce vnovalo také dalším lokalitám našeho okresu a jeho okolí. Mimo Třeboňska, o kterém se zmíním v dalším dílu seriálu, to bylo například Dešensko, Kardašovořeckicko, Dačicko či sousední Pelhřimovsko. Dnes bych vám však rád přiblížil několik nejzajímavějších terénních poznatků ze Slavonicka, které patří k nejstarším a archeologicky velmi zajímavým oblastem našeho regionu.

V samotném městě Slavonice provádíme odborné dozory a sondážní výzkumy zhruba od poloviny 90. let minulého století. Většina z nich byla zaměřena na průzkum podzemních prostor pod Homím náměstím, dále na sondážní výzkum na toméž náměstí a především na dokumentaci hradebního opevnění města, včetně průzkumu jihovýchodní bašty. Téměř každá z našich aktivit přinesla řadu nových poznatků. Prokázali jsme například část původní podoby nejstaršího kamenného opevnění města, včetně zhruba plošně poloviční velikosti zmíněné bašty. Díky stavební firmě Stavební hut' Slavonice jsme během průzkumu a sanace podzemí objevili zajímavé dobové artefakty, včetně kuchyňské a stolní keramiky ze 14. až 16. století. Nejnovější nálezy ve městě jsme získali během kvěna a června 2004. Tehdy byl detailně prozkoumán terén na staveništi firmy Slavona nad Stálkovskou silnicí. Podařilo se nám zde nalézt početný soubor fragmentů užitkové keramiky z období středověku, která dokládá osídlení této části lokality z období po zániku nedaleké vesnice Pfaffenschlag. Na základě dobových indicií lze předpokládat, že jsme odkryli stopy související s odchodem původních obyvatel zmíněné vesnice do okrajové části města Slavonic.

Necelých deset kilometrů východně odtud se nachází obec Staré Hobzí s kostelem Nanebevzetí P. Marie. Dle dobové zprávy z roku 1190 se zde měla původně nacházet kaple sv. Ondřeje, na jejímž místě byl ve 14. století vybudován gotický kostel. Díky stavebním úpravám tohoto církevního objektu jsme zde v letech 2002 až 2005 prováděli rozsáhlou zjišťovací sondáž, díky které jsme prokázali nejen původní románskou stavbu ze závěru 12. století, ale i její naprosto neočekávanou přístavbu. Obě byly vystavěny ze stejného lomového kamene na maltu, zakončeny apsidou a obě měly s největší pravděpodobností v období vzniku hliněnou podlahu. Tato církevní stavba patří svou datací k nejstarším a především nekomplexněji prozkoumaným na Jindřichohradecku, včetně hřbitova v jejím okolí.

Pouze dva kilometry jižně od Starého Hobzí je lokalita Veselíčko, kde koncem 60. let minulého století kolegové z Moravského zemského muzea objevili ve vývrtech stromů fragmenty slovanské keramiky z 10/11. století. Na tyto poznatky jsme navázali v polovině 90. let minulého století vlastními sběry. Díky spolupráci s dačickým muzeem jsme zde našli několik desítek obdobných fragmentů tuhované slovanské keramiky. V té době jsme netušili, že další se nám podaří objevit jen o několik málo kilometrů jižněji poblíž obce Janov. Naše muzeum si totiž jako vědecko-výzkumný úkol stanovilo terénní průzkum Podýjí v úseku Dačice - Písečné. Na několika místech jsme na polích skutečně našli zajímavé dobové artefakty ze středověku až novověku. Bezesporu nejzajímavější však pochází ze svahu nad janovskou hájenkou. Tyto fragmenty užitkové keramiky z 11. století potvrzují naši hypotézu o slovanském osídlení levého i pravého břehu řeky Dyje, kde se nejspíše vyskytovala nejen sídliště, ale také výšinná hradiště. Pevně proto věřím, že více nám v této domněnce osvětlí další terénní sběry, které každoročně probíhají v předjaří a na podzim v období vegetačního klidu.

Vladislav Burian

Zprávy:

Muzeum Jindřichohradecka je v měsíci listopadu otevřeno denně (mimo pondělí) vždy od 8.30 - 12.00 a 13.00 - 17.00 hodin. **Městská vyhlídková věž** je uzavřena. **Kostel sv. Jana Křtitele** je také uzavřen. **Výstavy v minoritském klášteře** jsou otevřeny denně (mimo pondělí) od 9.00 - 12.00 a 13.00 - 16.00 hodin.

Knihovna Muzea Jindřichohradecka je otevřena v pondělí a ve středu od 12.30 - 15.30 hodin (návštěvu je možné předem objednat u PhDr. Štěpánky Běhalové, Ph.D.).

Spolek Přátel starého Jindřichova Hradce Vás srdečně zve na **besedu „Židé na Jindřichohradecku“** spojenou s otevřením tematické výstavy. Přednáška se koná tradičně druhé pondělí v měsíci, tj. **13. listopadu 2006, od 19 hodin** v konferenčním sále muzea ve Štítného ulici.

1. Mateřská škola, Muzeum Jindřichohradecka a město Jindřichův Hradec pořádají v **úterý 14. listopadu** oslavu k **130. otevření první dětské opatrovny v J. Hradci**. Program: 15.00 - vystoupení dětí z mateřských škol v J. Hradci v konferenčním sále muzea ve Štítného ulici, 16.30 - prohlídka 1. mateřské školy a „posezení s pamětníky“. Výstava dětských prací dětí z mateřských škol z J. Hradce bude v křížové chodbě minoritského kláštera přístupna od 14. - 19. listopadu 2006.

Jindřichohradecké muzeum Vás srdečně zve na vánoční výstavu historických i současných vánočních ozdob nazvanou **„Stromečku, ustroj se!“**. Slavnostní vernisáž se koná **ve čtvrtek 23. listopadu od 16 hodin** v kapli sv. Víta. Na vernisáži budou vyhlášeni vítězové soutěže o nejzajímavěji ozdobený vánoční stromeček. Výstava potrvá až do 6. ledna 2007.

Klub historie letectví pořádá přednášku **Mgr. Vladislava Buriana „Expedice Roden 2006“** aneb ohlédnutí za 12-ti denní cestou po jihu Skotska a západním pobřeží Anglie dokumentující osudy a hroby čs. válečných letců z období II. sv. války. Přednáška, která bude doplněna promítáním foto a videodokumentů z expedice, se koná **v pátek 24. listopadu od 18 hodin** v konferenčním sále muzea.

Jindřichohradecké muzeum Vás zve na **výstavu „Krajky a tapisérie“**. Na výstavě svá díla představují dva umělci - **Jana Krausová a Jan Bartyzal**. Výstava potrvá do 6. ledna 2007.

Muzeum Vás zve do výstavního sálu „Ve Svatojánské“ na velkou výstavu hraček **„Kdo si hraje, nezlobí“**. Vystaveny jsou hračky z muzejních sbírek a také od současných tvůrců. Součástí je i **velká herna**, kde si děti hračky samy vyzkouší.

Jindřichohradecké muzeum a Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Jindřichově Hradci u příležitosti 100. výročí postavení evang. kostela a 85. výročí založení sboru v J. Hradci pořádají v konferenčním sále ve Štítného ulici výstavu **„Já a můj dům budeme sloužit Hospodinu“**. Obě výstavy jsou otevřeny až do 30. prosince 2006 denně (mimo pondělí) vždy od 9.00 - 12.00 a 13.00 - 16.00 hodin.

NOVUM – měsíční zpravodaj Muzea Jindřichohradecka Ročník XV.11/2006

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Píkal Registrační značka: MK ČR 11673

Výkonný redaktor: Blanka Vaňková www.muzeumesnet.cz

Adresa: Muzeum Jindřichohradecka, Balbínovo nám. 19/I, 377 01 Jindřichův Hradec

Telefon: 384 363 660, 384 363 661 Fax: 384 361 576 E-mail: muzeum@esnet.cz